

a kérdést egy adatbázis létrehozása oldhatná meg, melyet újabb adatokkal állandóan ki lehetne egészíteni. A nemhez nem köthető neveket (°) jellel, a kétes, problematikus, megfontolandó névalakokat, melyek anyakönyvi bejegyzésre nem ajánlottak, a szerző (+) figyelmeztető jellel látta el. A szócikk külön jelzi a nyelvjárási, a történeti, az önkényesen németesített névalakokat, helytelen írásmóddal feltüntetett névváltozatokat, és utal a hibákra is. Nyelvtörténeti megfontolásból a többtagú keresztnéveket (*Franz Xaver, Johann Baptist* stb.) a szótár egy címszóként tünteti fel. A teljes germán névalakok egyes alkotórészei külön címszóként jelennek meg, nagybetűvel kiemelve a kötetben (*ADAL, AGIL, AGIN* stb.). Ezzel a módszerrel további nyelvtörténeti információkhoz juthatunk. Nagy érdeklődésre tarthat számot az egyes keresztnévek történeti adatainak közreadása is. Az adatok eredeti, betűhív változatban szerepelnek. Egy-egy név időbeli és térbeli elterjedésének illusztrálására ismert személyiségek nevei is bekerültek az adatok sorába. A kiejtést és hangsúlyt a kötet a laikusok számára is érthető módon jelöli.

Az etimológiai magyarázatoknál elsősorban tudományosan elismert szerzők kritikus, távolságtartó adataira támaszkodik, utalva a felhasznált szakirodalomra. A nevek nagy száma és változatainak gazdagsága miatt gyakran nem egyszerű minden magyarázati lehetőség figyelembe vétele. Érthetetlen, rossz helyesírású névalakokból az eredeti név egyértelmű rekonstruálása komoly akadályokba ütközhet. Még nehezebb a régebbi és idegen (külföldi) névalakok névfejtése. A Németországban bejegyzett keresztnévek jó része ugyanis más nyelvekből, más kultúrákból származik, s ezek ismerete nélkül többszörösen nehéz az új keresztnévek besorolása, osztályozása, melyek a német ajkú névhasználóknál még kisebb-nagyobb változásokon is átesnek. Ezekben az esetekben a kutatók és intézmények együttműködése különösen nélkülözhetetlen. Sok segítséget kapott WILFRIED SEIBICKE az ismeretlen eredetű nevek értelmezéséhez a Lipcsei Egyetem Személynév-tanácsadó Hivatalának munkatársaitól, akik mindennapi munkájuk során számos új, hasznos információhoz juthatnak.

A Lipcsei Egyetemen működő Személynév-tanácsadó Hivatalnál a megjelenés óta WILFRIED SEIBICKE keresztnévlexikona állandó segédeszköz. A 2001-ben hetvenedik születésnapját ünneplő szerző életművét melegen ajánlom névtanos kollégáim figyelmébe.

VINCZE LÁSZLÓ

**ĽUBA SIČÁKOVÁ: HYDRONYMIA SLOVENSKEJ ČASTI POVODIA
SLANEJ [A Sajó szlovákiai vízgyűjtő területének víznevei]
Pavol Jozef Šafárik Egyetem, Eperjes, 1996**

A Sajó szlovákiai vízgyűjtő területének vízneveit bemutató kötet koncepciójának alapja az egész Európára egységes elveket alkalmazó WOLFGANG. P. SCHMIDT-féle „Hydronymia Europea”. Tartalmazza a vízfolyások neveinek elemzését és lexikográfiai feldolgozását történeti és mai dokumentumok, kutatások alapján.

A könyv első részében a szerző a szlovák, magyar, német, ruszin és oláh hatásokat vizsgálja a víznevekben. Kiemeli a régió nemzeti sokszínűségét, felsorolja a legrégebbi

szláv eredetű neveket: *Dechtár, Číž, Riečka, Panica*, miközben megjegyzi, hogy a legrégebbi anyagban csak a legnagyobb vizek nevei maradtak fenn: *Sajó, Rima, Turóc, Teplica* (a *Murány* régi neve). A magyarok megjelenését a Sajó vízrendszerének alacsonyabban fekvő részein a 11. századra teszi, és elmagyarosodásnak nevezi. A szlovák–magyar nyelvhatár változásai nyomán rámutat arra, hogy a magyarok átvették a szláv eredetű neveket (*Štítník > Csetnek, Jelšava > Jolsva, Revúca > Rőce*). Magyar víznevekben előfordulnak szláv eredetű szavak: *Papharaszt, Megye-patak*. Érdekesek a 19. századi viszontátvételek: *Csernosnya > Černošná*, melyek az etnikai változások tanúi. A németek 13. századi kolonizációjakor alakultak ki a Dobsina körüli nevek. Megállapítja, hogy a német nyelvnek nem volt akkora hatása a környék vízneveire, mint a magyarnak. A 14–17. század folyamán a Kárpátok mentén ruszin és oláh pásztorok vándoroltak egészen Morvaországig. Nyomukat Gömör megye északi részén őrzi néhány pataknev.

A második rész a folyóvizek neveivel foglalkozik szócikk szintű részletességgel, míg a harmadik rész az állóvizeket mutatja be. A szócikkek összeállításának munkamódszere a következő: a kutató kataszteri vagy turisztatérkép alapján meghatározza a vízgyűjtőterület vízhalozatát, a főfolyó torkolatától folyásiránnyal szemben haladva. Ezt bekezdésekbe szedve átlátható táblázatba foglalja. (Forrásként használta többek között JÁN STANISLAV, BARTHOLOMAEIDES munkáit és KISS LAJOS „Földrajzi nevek etimológiai szótára” című művét.) A szócikk első része tájékoztat a vízfolyás helyéről és számáról, majd a névváltozatok következnek évszámmal, jelölve a terepmunka során begyűjtött nyelvjárási formákat és a helynévi, terepnévi kapcsolódásokat. Végül tömör eredetmagyarázó rész zárja a szócikket. A szerző nem mond ítéletet: a legvitatottabb, *Sajó* szócikknél egyszerűen felsorol minden eddigi elképzelést a név eredetéről, teret adva a magyar, a szlovák és a német etimológia véleményének is.

A publikáció része egy egész Szlovákiára kiterjedő munkának: a *Túróc, a Kiszuca, a Tarca, az Ipoly* és részben a *Garam* vízgyűjtőterületének vízneveit már feldolgozták, de hátravan még a hosszabb folyók, illetve a Magyarországon folytatódók elemzése. A munkamódszer Magyarországon földrajzi okokból eltérő: sík tájon nem vízgyűjtőterület és kiágazó patakok, hanem kataszteri terület alapján kell haladni. A *Sajó, a Hernád, a Tarna* és az *Ipoly*, valamint egyes dunántúli folyók esetében még lehet alkalmazni a fenti módszert. A kutatómunkát JAROMÍR KRŠKO koordinálja a Bél Mátyás Egyetemen, Besztercebányán.

TÓTH SÁNDOR

NAMENKUNDLICHE INFORMATIONEN 81–82. (2002)

Szerkesztette ERNST EICHLER – KARLHEINZ HENGST – DIETLIND KRÜGER
Leipziger Universitätsverlag, Leipzig. 424 lap

Tanulmányok. – VOLKER KOHLHEIM, Vajon egy új középkor előtt állunk a keresztnevadásban? (17–32); GERHARD KOSS, Magister Johann Christian Dolz pedagógus és névkutató (33–51); DIETLING KRÜGER, *Conze, Jacoff* és *Gersche*. Keresztnevadási szokások két 15. századi adókönyvben (53–65); ROSA KOHLHEIM, Spanyol keresztnevek Németország-